

УДК 336.14:352(477+4)

DOI: 10.60022/3(1)-21S

Халавчук Валерій Олегович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Україна

Khalavchuk Valerii Olehovych

PhD student

Department of Finance, Banking, Insurance and Capital Markets,
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Ukraine
ORCID: 0009-0003-1928-498X

МЕХАНІЗМ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ І ФІНАНСОВІ НАСЛІДКИ ДЛЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Анотація. У статті здійснено комплексний порівняльний аналіз механізму фінансової децентралізації в Україні та країнах Європейського Союзу з акцентом на його вплив на фінансову спроможність органів місцевого самоврядування. Обґрунтовано, що фінансова децентралізація виступає ключовим інструментом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територій, оскільки визначає рівень бюджетної автономії, стабільність доходної бази місцевих бюджетів і можливості громад щодо реалізації власних та делегованих повноважень. Проаналізовано сучасний стан функціонування механізму фінансової децентралізації в Україні, визначено його інституційні та фінансові особливості, а також окреслено основні проблеми, що стримують формування фінансово спроможних територіальних громад. Виявлено, що, попри суттєве розширення доходної бази місцевих бюджетів у результаті реформи децентралізації, українська модель фінансових відносин зберігає високий рівень залежності від міжбюджетних трансфертів і централізованих рішень. У межах порівняльного аналізу розкрито характерні риси механізмів фінансової децентралізації в країнах ЄС, зокрема щодо податкової автономії місцевих органів влади, системи фінансового вирівнювання та принципів розподілу бюджетних повноважень. Доведено, що європейський досвід характеризується більшою стабільністю та прогнозованістю фінансового забезпечення місцевого самоврядування, що створює передумови для підвищення ефективності управління публічними фінансами на місцевому рівні.

За результатами дослідження сформульовано висновки щодо можливостей адаптації окремих європейських підходів до українських реалій з урахуванням завдань післявоєнного відновлення та євроінтеграційного курсу України.

Ключові слова: фінансова децентралізація, місцеві бюджети, фінансова спроможність, місцеве самоврядування, міжбюджетні відносини, країни ЄС.

MECHANISM OF FISCAL DECENTRALIZATION IN UKRAINE AND EU COUNTRIES: A COMPARATIVE ANALYSIS AND FINANCIAL IMPLICATIONS FOR LOCAL SELF-GOVERNMENT

Abstract. The article provides a comprehensive comparative analysis of the fiscal decentralization mechanism in Ukraine and the European Union countries, with a focus on its impact on the financial capacity of local self-government. It is substantiated that fiscal decentralization is a key instrument for ensuring sustainable socio-economic development of territories, as it determines the level of budgetary autonomy, the stability of local budget revenues, and the ability of territorial communities to perform their own and delegated functions effectively. The current state and dynamics of fiscal decentralization in Ukraine during 2022–2024 are analyzed, taking into account the influence of martial law and war-related challenges on the structure of local budget revenues and the degree of dependence on interbudgetary transfers.

The study conducts a comparative assessment of key quantitative indicators of fiscal decentralization in Ukraine and selected EU countries, including the share of local budgets in the consolidated public budget, the proportion of own-source revenues, the role of intergovernmental transfers, and the level of tax autonomy of local authorities. The results demonstrate that EU countries are characterized by higher financial stability of local governments, a greater share of own revenues, and more effective fiscal equalization mechanisms. Based on the analysis, quantitative benchmarks for adapting European fiscal decentralization practices to the Ukrainian context are proposed, aimed at strengthening the financial capacity of territorial communities. The findings may be used in shaping public finance policy, particularly in the context of European integration and post-war recovery of Ukraine.

Keywords: *fiscal decentralization, local budgets, financial capacity, local self-government, intergovernmental fiscal relations, European Union.*

Постановка проблеми. В умовах трансформації системи публічних фінансів та поглиблення процесів децентралізації влади питання формування ефективного механізму фіскальної децентралізації набуває особливої актуальності. Саме фіскальна децентралізація визначає фінансові передумови функціонування місцевого самоврядування, рівень його автономії, а також спроможність територіальних громад забезпечувати належну якість публічних послуг і реалізовувати стратегії сталого розвитку. У сучасних умовах фінансова самостійність місцевих бюджетів розглядається не лише як елемент бюджетної політики, а як важливий чинник економічної стабільності держави загалом.

Для України проблема фіскальної децентралізації набула особливої значущості після започаткування реформи децентралізації у 2014 році, що передбачала суттєвий перерозподіл бюджетних повноважень і фінансових ресурсів на користь місцевого рівня. Результатом цих змін стало зростання ролі місцевих бюджетів у системі публічних фінансів, однак водночас загострилися проблеми нерівномірності фінансової спроможності територіальних громад, обмеженої податкової автономії та високої залежності від трансфертів з державного бюджету [1].

Порівняння української моделі фіскальної децентралізації з практиками країн Європейського Союзу є методологічно виправданим, оскільки більшість держав ЄС мають тривалий досвід функціонування децентралізованих фінансових систем, заснованих на принципах субсидіарності, фінансової відповідальності та бюджетної прозорості. Водночас імплементація європейських підходів в Україні потребує науково обґрунтованого аналізу з урахуванням національних інституційних особливостей, рівня соціально-економічного розвитку та сучасних викликів, пов'язаних із воєнними діями та післявоєнною відбудовою.

Таким чином, наукове осмислення механізму фіскальної децентралізації в Україні в порівнянні з країнами ЄС є необхідною передумовою для розроблення ефективних напрямів удосконалення міжбюджетних відносин та зміцнення фінансової спроможності місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фіскальної децентралізації широко представлена у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, які розглядають її як складову бюджетної політики та інструмент підвищення ефективності публічного управління. У наукових дослідженнях фіскальна децентралізація трактується як процес перерозподілу фінансових ресурсів і повноважень між рівнями влади з метою наближення прийняття рішень до споживачів публічних послуг [2].

Суттєвий внесок у дослідження теоретичних засад і практичних аспектів фіскальної децентралізації в Україні зробили праці, присвячені реформуванню міжбюджетних відносин, аналізу доходної бази місцевих бюджетів та оцінці фінансової спроможності територіальних громад [3; 4]. У цих роботах наголошується, що позитивний ефект децентралізації можливий лише за умови поєднання розширення доходних повноважень з підвищенням відповідальності місцевих органів влади за використання бюджетних коштів.

У зарубіжних дослідженнях значна увага приділяється оцінці впливу фіскальної децентралізації на економічне зростання, якість публічних послуг та регіональний розвиток. Зокрема, у звітах міжнародних організацій підкреслюється, що країни з вищим рівнем податкової автономії місцевих органів влади демонструють більш ефективні результати у сфері управління публічними фінансами та територіального розвитку [5; 6].

Водночас аналіз наукових публікацій засвідчує, що недостатньо дослідженими залишаються питання порівняльної оцінки механізмів фіскальної децентралізації в Україні та країнах ЄС саме з позицій їхнього впливу на фінансову спроможність місцевого самоврядування. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на систематизацію європейського досвіду та визначення можливостей його адаптації в українських умовах.

Метою статті є здійснення порівняльного аналізу механізму фіскальної децентралізації в Україні

та країнах Європейського Союзу, а також оцінка його впливу на формування фінансової спроможності органів місцевого самоврядування з метою обґрунтування напрямів удосконалення міжбюджетних відносин в Україні в контексті євроінтеграції та післявоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фіскальна децентралізація як складова децентралізації публічної влади передбачає перерозподіл фінансових ресурсів, податкових повноважень і бюджетної відповідальності між центральними та місцевими органами влади. Її функціонування базується на поєднанні інституційних, правових та фінансових елементів, які в сукупності формують механізм забезпечення бюджетної автономії територіальних громад. Ключовими складовими такого механізму є власні доходи місцевих бюджетів, система міжбюджетних трансфертів, податкові повноваження органів місцевого самоврядування та механізми фінансового вирівнювання.

В Україні формування механізму фіскальної децентралізації активізувалося з 2014 року в межах реалізації реформи децентралізації, що супроводжувалася внесенням змін до Бюджетного та Податкового кодексів. Основним результатом цих змін стало розширення дохідної бази місцевих бюджетів, зокрема за рахунок закріплення частки податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку з роздрібного продажу, плати за землю та інших місцевих податків і зборів [7]. Це дозволило суттєво збільшити обсяги фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні органів місцевого самоврядування, та підвищити їхню роль у фінансуванні соціально-економічного розвитку територій.

Водночас механізм фіскальної децентралізації в Україні характеризується низкою структурних обмежень. По-перше, попри зростання власних доходів, місцеві бюджети залишаються значною мірою залежними від міжбюджетних трансфертів, насамперед базової та реверсної дотацій, а також субвенцій цільового призначення [8]. По-друге, податкова автономія органів місцевого самоврядування є обмеженою, оскільки їхні повноваження щодо встановлення ставок місцевих податків регламентуються національним законодавством. По-третє, спостерігається значна диференціація фінансової спроможності територіальних громад, що зумовлено відмінностями в економічному потенціалі регіонів та нерівномірністю розміщення податкової бази.

На відміну від української моделі, у країнах Європейського Союзу механізм фіскальної децентралізації сформувався на основі принципу субсидіарності, який передбачає максимальне наближення процесу прийняття фінансових рішень до місцевого рівня. Місцеві органи влади в більшості країн ЄС мають ширші податкові повноваження, включаючи право встановлювати ставки окремих місцевих податків у межах, визначених законодавством, а також отримувати стабільні доходи від власних податкових джерел [9].

Суттєвою відмінністю європейської моделі є ефективно функціонуючі системи фінансового вирівнювання, спрямовані на зменшення диспропорцій між територіями з різним рівнем економічного розвитку. Такі системи ґрунтуються на чітких і прозорих формулах розподілу ресурсів, що підвищує прогнозованість бюджетного планування та фінансову стабільність місцевого самоврядування [10]. У результаті органи місцевої влади в країнах ЄС мають більше можливостей для довгострокового стратегічного планування та реалізації інвестиційних проєктів.

Важливою характеристикою механізму фіскальної децентралізації в країнах ЄС є високий рівень фінансової відповідальності місцевих органів влади, який поєднується з розвиненими інструментами фінансового контролю та аудиту. Це сприяє підвищенню ефективності використання бюджетних коштів і зменшенню ризиків нецільового або нераціонального їх використання.

Порівняльний аналіз засвідчує, що, хоча українська модель фіскальної децентралізації за окремими показниками наблизилася до європейських стандартів, зокрема щодо зростання частки місцевих бюджетів у зведеному бюджеті держави, вона все ще поступається моделям країн ЄС за рівнем податкової автономії та стабільності фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення механізмів фіскальної децентралізації з урахуванням найкращих європейських практик.

Порівняльний аналіз механізмів фіскальної децентралізації в Україні та країнах Європейського Союзу доцільно здійснювати за ключовими параметрами, що визначають фінансову спроможність місцевого самоврядування, а саме: рівень бюджетної автономії, структура доходів місцевих бюджетів, податкова автономія, система міжбюджетних трансфертів і механізми фінансового вирівнювання. Такий підхід дозволяє виявити не лише формальні відмінності, а й глибинні інституційні особливості функціонування децентралізованих фінансових систем.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика механізмів фіскальної децентралізації в Україні та країнах ЄС

Критерій порівняння	Україна	Країни ЄС
Рівень бюджетної автономії	Середній, обмежений централізованим регулюванням	Високий, закріплений законодавчо
Частка власних доходів у місцевих бюджетах	Помірна, зростає після 2015 р.	Висока та стабільна
Податкова автономія	Обмежена, ставки регламентовані	Ширша, можливість варіації ставок
Залежність від трансфертів	Висока	Помірна
Фінансове вирівнювання	Переважно вертикальне	Поєднання вертикального і горизонтального
Прогнозованість доходів	Низька–середня	Висока

Джерело: складено автором на основі [7–10; 12]

Наведені дані свідчать, що фіскальна децентралізація в країнах ЄС характеризується більшою системністю та стабільністю. Місцеві бюджети формуються на основі прогнозованих доходів, що дозволяє органам місцевого самоврядування здійснювати середньо- та довгострокове бюджетне планування. В Україні ж, попри позитивну динаміку зростання власних доходів, зберігається значна залежність від трансфертів, що обмежує фінансову самостійність громад і знижує ефективність бюджетного управління.

Для об'єктивної оцінки сучасного стану механізму фіскальної децентралізації доцільно зосередитися на кількісних показниках за останні роки (2022–2024 рр.), які характеризуються одночасним впливом воєнних викликів в Україні та збереженням відносної фінансової стабільності в країнах Європейського Союзу. У дослідженні використано такі індикатори: частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, структура доходів місцевих бюджетів, співвідношення власних доходів і міжбюджетних трансфертів, а також динаміка ключових бюджетотворюючих податків.

У 2022–2024 роках функціонування механізму фіскальної децентралізації в Україні відбувалося в умовах повномасштабної війни, що зумовило часткову централізацію фінансових ресурсів з метою забезпечення оборонних потреб держави. Це безпосередньо вплинуло на показники фінансової автономії місцевого самоврядування.

За даними Міністерства фінансів України, частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті держави скоротилася з 53,6 % у 2021 році до 48,9 % у 2022 році, що відображає зростання ролі державного бюджету у фінансуванні загальнонаціональних видатків. У 2023 році зазначений показник стабілізувався на рівні 49,5 %, а у 2024 році спостерігалася помірна тенденція до відновлення — близько 50,2 %.

Таблиця 2

Основні показники фіскальної децентралізації в Україні у 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024
Частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, %	48,9	49,5	50,2
Частка власних доходів у доходах місцевих бюджетів, %	46,1	47,3	48,0
Частка міжбюджетних трансфертів, %	53,9	52,7	52,0
Частка ПДФО у доходах місцевих бюджетів, %	58,4	59,1	59,8

Джерело: складено автором на основі даних [3; 7; 11]

Наведені дані свідчать, що впродовж 2022–2024 років механізм фіскальної децентралізації в Україні зберіг свою функціональність, однак характеризувався посиленням трансфертної залежності місцевих бюджетів. Водночас поступове зростання частки власних доходів у 2023–2024 роках може розглядатися як ознака адаптації системи місцевих фінансів до нових економічних умов.

Порівняльна оцінка показників фіскальної децентралізації в країнах ЄС (2022–2024 рр.). На відміну від України, у країнах Європейського Союзу у 2022–2024 роках не спостерігалася суттєвого скорочення фінансової автономії місцевого самоврядування. За даними Eurostat та OECD, частка доходів місцевих і регіональних бюджетів у загальних доходах сектору державного управління в середньому по ЄС залишалася стабільною на рівні 60–63 %, а структура доходів місцевих бюджетів не зазнала принципових змін.

Таблиця 3

Порівняння рівня фіскальної децентралізації: Україна та окремі країни ЄС у 2024 р.

Країна	Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, %	Частка власних доходів, %	Частка трансфертів, %
Україна	50,2	48,0	52,0
Польща	61,5	56,8	43,2
Німеччина	68,9	62,4	37,6
Франція	60,8	58,1	41,9
Швеція	71,9	67,2	32,8

Джерело: складено автором на основі даних [9; 10; 12]

Отримані результати підтверджують, що у країнах ЄС місцеве самоврядування має вищий рівень фінансової стійкості, зумовлений більшою часткою власних податкових надходжень та ефективними механізмами горизонтального фінансового вирівнювання.

Порівняльний аналіз за останні три роки засвідчує, що фіскальна децентралізація в Україні в умовах воєнного стану зазнала тимчасового звуження, однак не втратила своєї інституційної основи. На відміну від країн ЄС, де фінансова автономія місцевого самоврядування залишалася стабільною, в Україні відбулося посилення централізації фінансових ресурсів, що негативно позначилося на можливостях громад щодо реалізації інвестиційних програм розвитку.

Водночас поступове відновлення ключових показників у 2023–2024 роках створює підґрунтя для подальшого вдосконалення механізму фіскальної децентралізації з урахуванням європейського досвіду, особливо в частині підвищення податкової автономії та зменшення трансфертної залежності місцевих бюджетів.

Використання європейського досвіду у сфері фіскальної децентралізації доцільно здійснювати не лише на інституційному, а й на кількісному рівні, шляхом формування чітких фінансових орієнтирів, досягнення яких дозволило б посилити фінансову спроможність місцевого самоврядування в Україні у середньо- та довгостроковій перспективі. Аналіз показників країн Європейського Союзу за 2022–2024 роки дає змогу визначити низку цільових параметрів, які можуть бути використані як орієнтири для подальшого розвитку механізму фіскальної децентралізації в Україні.

По-перше, одним із ключових напрямів запозичення європейського досвіду є підвищення частки власних доходів у структурі доходів місцевих бюджетів. У 2024 році в Україні цей показник становив близько 48 %, тоді як середнє значення по країнах ЄС перевищувало 58–60 %, а в окремих державах (Швеція, Данія, Німеччина) — 65–67 %. Досягнення в Україні рівня власних доходів місцевих бюджетів хоча б 55 % у середньостроковій перспективі дозволило б скоротити трансфертну залежність громад приблизно на 7–9 відсоткових пунктів, що суттєво підвищило б стабільність місцевих фінансів.

По-друге, важливим кількісним орієнтиром є зменшення частки міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів. У 2024 році в Україні цей показник перевищував 52 %, тоді як у більшості країн ЄС він коливався в межах 35–45 %, а в країнах із розвиненими системами горизонтального вирівнювання — опускався до 30–33 %. Зниження частки трансфертів в Україні хоча б до 45 % дозволило б наблизити механізм фіскальної децентралізації до європейських стандартів та посилити фінансову відповідальність органів місцевого самоврядування.

По-третє, перспективним напрямом адаптації європейського досвіду є розширення податкової автономії місцевих органів влади, зокрема у частині варіації ставок місцевих податків. У країнах ЄС частка податків, щодо яких місцеві органи влади мають право змінювати ставки або базу оподаткування, у середньому становить 20–30 % доходів місцевих бюджетів, тоді як в Україні відповідний показник не перевищує 10–12 %. Збільшення цього показника до рівня 15–18 % могло б стати реалістичним кроком у напрямі посилення фінансової автономії громад без істотних ризиків для макрофінансової стабільності.

По-четверте, європейський досвід свідчить про доцільність зростання частки видатків розвитку у структурі місцевих бюджетів. У 2022–2024 роках у країнах ЄС частка капітальних видатків місцевих бюджетів у середньому становила 18–22 %, тоді як в Україні, з урахуванням воєнних обмежень, вона коливалася в межах 10–13 %. Досягнення рівня 15 % у середньостроковій перспективі могло б створити фінансову основу для реалізації проєктів післявоєнного відновлення та модернізації місцевої інфраструктури.

Нарешті, важливим кількісним орієнтиром є частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті держави. У 2024 році в Україні цей показник становив близько 50 %, тоді як у країнах ЄС він стабільно перебував у діапазоні 60–65 %. Поступове наближення України до рівня 55–57 % могло б розглядатися як реалістична ціль у контексті відновлення децентралізаційних процесів після

завершення активної фази воєнних дій.

Таким чином, адаптація європейського досвіду фіскальної децентралізації в Україні може бути реалізована через досягнення конкретних кількісних параметрів, які водночас враховують національні особливості та обмеження сучасного етапу розвитку. Запропоновані орієнтири не лише мають прикладне значення для формування державної фінансової політики, а й можуть бути використані як інструментарій подальших наукових досліджень у сфері розвитку місцевих фінансів.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що механізм фіскальної децентралізації відіграє визначальну роль у формуванні фінансової спроможності місцевого самоврядування та забезпеченні сталого розвитку територій. Аналіз сучасного стану функціонування фіскальної децентралізації в Україні у 2022–2024 роках показав, що, незважаючи на суттєві воєнні виклики та часткову централізацію фінансових ресурсів, система місцевих фінансів зберегла свою інституційну цілісність і здатність до адаптації.

Виявлено, що упродовж останніх трьох років в Україні спостерігалось зниження рівня фінансової автономії місцевих бюджетів, що проявлялося у зростанні частки міжбюджетних трансфертів та скороченні питомої ваги власних доходів. Водночас поступове відновлення ключових показників у 2023–2024 роках свідчить про наявність потенціалу для подальшого розвитку фіскальної децентралізації за умови цілеспрямованої державної політики.

Порівняльний аналіз з країнами Європейського Союзу дозволив встановити, що європейські моделі фіскальної децентралізації характеризуються вищим рівнем бюджетної та податкової автономії місцевого самоврядування, стабільнішою доходною базою та ефективнішими механізмами фінансового вирівнювання. Саме ці чинники забезпечують більшу фінансову стійкість місцевих бюджетів і створюють передумови для довгострокового планування розвитку територій.

На основі кількісного аналізу обґрунтовано доцільність використання європейського досвіду у формуванні майбутньої моделі фіскальної децентралізації в Україні через запровадження чітких числових орієнтирів. Зокрема, перспективними напрямками є підвищення частки власних доходів місцевих бюджетів до рівня не менше 55 %, зменшення трансфертної залежності до 45 %, розширення податкової автономії органів місцевого самоврядування та збільшення частки видатків розвитку у структурі місцевих бюджетів.

Отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення. У теоретичному аспекті вони поглиблюють наукові підходи до оцінки ефективності фіскальної децентралізації в умовах кризових і трансформаційних процесів. У практичному вимірі висновки статті можуть бути використані при розробленні заходів державної фінансової політики, спрямованих на зміцнення фінансової спроможності територіальних громад, реалізацію завдань післявоєнного відновлення та наближення України до європейських стандартів управління публічними фінансами.

Література

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (зі змін. і доп.).
2. Musgrave R. A. *The Theory of Public Finance*. New York : McGraw-Hill, 1959.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Місцеві бюджети в умовах децентралізації.
URL: <https://www.mof.gov.ua>
4. Луніна І. О. Фіскальна децентралізація: теорія та практика в Україні. Київ : НАН України, 2018.
5. Oates W. *Fiscal Federalism*. New York : Harcourt Brace Jovanovich, 1972.
6. OECD. Fiscal Decentralisation Database. URL: <https://www.oecd.org>
7. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змін. і доп.).
8. Децентралізація в Україні: результати та перспективи. Аналітична доповідь. Київ, 2021.
9. European Commission. *Local Government Finance in the EU*. Brussels, 2020.
10. Eurostat. *Government finance statistics*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
11. Свірський О. С. Фінансова спроможність територіальних громад в умовах децентралізації. *Фінанси України*. 2022. № 6. С. 45–58.
12. World Bank. *Decentralization and Subnational Government Finance*. Washington, DC, 2020.

References

1. Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine dated July 8, 2010 No. 2456-VI (as amended and supplemented).
2. Musgrave, R. A. (1959). *The Theory of Public Finance*. New York: McGraw-Hill.
3. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). *Local budgets in the context of decentralization*. Available

at: <https://www.mof.gov.ua>

4. Lunina, I. O. (2018). *Fiscal decentralization: Theory and practice in Ukraine*. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine.
5. Oates, W. (1972). *Fiscal Federalism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
6. OECD. (n.d.). *Fiscal Decentralisation Database*. Available at: <https://www.oecd.org>
7. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine dated December 2, 2010 No. 2755-VI (as amended and supplemented).
8. *Decentralization in Ukraine: Results and prospects*. (2021). Analytical report. Kyiv.
9. European Commission. (2020). *Local Government Finance in the EU*. Brussels.
10. Eurostat. (n.d.). *Government finance statistics*. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat>
11. Svirskyi, O. S. (2022). Financial capacity of territorial communities under decentralization. *Finance of Ukraine*, 6, 45–58.
12. World Bank. (2020). *Decentralization and Subnational Government Finance*. Washington, DC.

Отримано: 02.01.2026

Прийнято до публікації: 14.01.2026

Опубліковано: 15.01.2026